Удружење правника Србије

ИЗВЕШТАЈ

о раду
Удружења правника Србије
од 2. априла 1991. до 17. маја 1997. године

Београд, мај 1997.

САДРЖАЈ

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
УДРУЖЕЊА ПРАВНИКА СРБИЈЕ

I. Специјализована саветовања 6
II. Рад Копаоничке школе природног права 20
III. Деловање Удружења правника Србије поводом одлуке о поништавању изборних резултата 26
IV. Обнављање рада и оснивање Удружења правника Југославије 33
V. Организационо ширење и сређивање Удружења правника Србије 35
VI. Стручно усавршавање правника 41
VII. Финансијско пословање 42
VIII. Рад Извршног одбора 45

За шест година, у раздобљу од VI скупштине до данас Удружење правника Србије је настојало да створи услове за самостално деловање и ослобађајући се раније зависности од институција политичког система развијало у правцу стварања истинске невладине (недржавне) и ванстраначке организације правника.

Еволуција и преображавање нису завршени и Удружењу правника предстоје и даљи напори и улагање труда да се створи модерна асоцијација правника која ће уживати углед у друштву и представљати ауторитет у научном и стручном погледу.

Али се, већ сада може рећи да су научни, стручни па и организациони основи будућег развоја постављени.

Значајна остварења у области проучавања нашег правног система, упоредног законодавства и особито критичко преиспитивање постојећег права упућују даље настојање на путеве трагања за правдом у оквирима закона који су на снази, али и изнад и изван његових ограничења ка све бољим и саврешенијим решењима.

I. СПЕЦИЈАЛИЗОВАНА САВЕТОВАЊА

Полазећи са становишта да смисао делатности правника треба да буде критичко разматрање стања у постојећем праву и расветљавање могућих праваца развоја права на све бољим и праведнијим решењима, Удружење је организовало низ саветовања о појединим правним питањима, а његови чланови узели су видног учешћа у расправама које су припремала друга удружења правника (Удружење правника Југославије, Удружење за управно право и управну праксу, Друштво правника у привреди, Друштво судија Београда, итд.).

Кад је реч о саветовањима која је организовало Удружење правника Србије од ширег значаја за правни систем били су следећи скупови:

1. Дискусија о предлогу Устава СР Југославије

Forum iuris, једно од радних тела Удружења организовало је расправу о тексту предлога Устава СР Југославије у просторијама Удружења на дан 25. априла 1992. године.

У расправи су учествовали академици, професори универзитета, научни саветници из института, адвокати и теоретичари права и политичких институција из појединих политичких странака тадашње опозиције (укупно 13 учесника) чија су излагања објављена у часопису "Правни живот".[1] Нажалост, нису били присутни ни писци Устава ни представници странке на власти иако је и првима и другима био упућен позив.

Говорници су на скупу изложили критици појединa решења у предлогу Устава и поготову начин којим је било предвиђено да се Устав донесе. Уместо да се распишу избори и сазове Уставотворна Скупштина, Устав је донело Савезно веће Савезне Скупштине, орган коме је мандат истекао још 1990. године, тако да то тело у априлу 1992. године није у свом тадашњем делегатском саставу имало уставни основ. Такође услед повлачења делегата из бивших република, које су се издвојиле из СФР Југославије, састав тела се у толикој мери осуо, да Савезно веће ни у погледу кворума није испуњавало услове за функционисање и доношење Устава. Због тога, а и других разлога (изостанак одлуке о предлогу да се приступи промени Устава, изостанак нацрта акта о промени Устава, недостављање нацрта републичким скупштинама на мишљење, изостављене јавне расправе о нацрту, ситуација у коју су биле доведене републичке скупштине да не могу да претресају нацрт акта о промени Устава и да се изјасне о њему - дакле непоштовање одредаба из чланова 400, 401. и 402. Устава СФРЈ у којима се говорило о процедури промене

[1] У расправи су учествовали са рефератима и прилозима следећи учесници: др Слободан Перовић, Устав или наметнута политичка одлука; др Павле Николић, Промашај и правна ништавост Устава СР Југославије од 27. априла 1992.; др Лидија Баста-Посавец, Неуставност и нелегитимност као "аргумент" за уставни континуитет; др Миодраг Јовичић, Устав СР Југославије - акт који српска правна наука не прихвата; др Драгољуб Кавран, Неиспуњен историјски задатак; др Коста Чавошки, Даровани Устав; др Војислав Коштуница, Устав без народа; Миленко Радић, Повреда процедуре доношења Устава; др Владан А. Василијевић, Промишљени грех уставописца; др Јелена Даниловић, Потреба демократизације; др Стеван Лилић, Олако доношење Устава; Слободан Шошкић, Правничка свест и политичка воља; др Славољуб Б. Поповић, Октроисани Устав; др Слободан Перовић, Побуна права против самовоље факта. Излагања учесника у дискусији објављена су у часопису "Правни живот", бр. 7-8/1992, стр. 947-1026.

Устава),[2] изнето је мишљење да нови Устав није донесен на легалан начин нити је његово усвојење од стране делегата у крњем саставу тадашњег Савезног већа било легитимно.[2] Са тог становишта посматран Устав није правно важећи јер нити га је донео орган који је био компетентан да га донесе нити је донесен у поступку који је био предвиђен за његово доношење.

Ако се данашњем читаоцу може учинити да су наведене оцене преоштре и да су у извесном смислу једностране, такав утисак се стиче због тога што су они који су другачије мислили о Уставу и о правној основаности његовог доношења - нису дошли на скуп, иако су били позвани. Разуме се да Удружење правника као организатор није желело да се чује само једна врста аргумената и да у расправи преовлађује само један, критички тон. Али, уз велико жаљење што није било другачијих мишљења, која би дала сасвим другачији тон и расправи и закључцима, треба рећи да у нашем јавном мнењу, па ни међу правницима, поготову међу онима који припадају владајућој странци, тада још није било, а нема ни данас, спремности и способности да се мирно и сталожено саслушају мишљења различита од њихових, да се одмере тврђења и аргументи које износи друга страна ма како опори ти разлози били и да се у демократској расправи изгради синтеза која ће изражавати боља решења него што су она која су била предложена на почетку.

Ево, уосталом, шта је у својој завршној речи изложио академик др Слободан Перовић, закључујући дискусију:

"Рекли смо што смо имали да кажемо и то што смо рекли биће публиковано у нашем Часопису. Када ова реч не би била публикована, опет би правници остали негде на неком малом и незапаженом простору. Писана реч обавезује и она има свој живот. Она представља огледало једног друштвеног тоталитета и индивидуалног интегритета. Према томе, ту смо да у предвечерје

[2] Упоредити: П. Николић, Промашај и правна ништавост Устава СР Југославије од 27. априла 1992. године, "Правни живот", бр. 7-8/1992, стр. 962; К. Чавошки, Даровани Устав, "Правни живот, бр. 7-8/1992, стр. 981.

доношења овога акта искажемо све сумње у његову валидност са становишта правне државе.

На тај начин, чини се, учинили смо оно што смо једино могли да учинимо. Пошто се десило нешто што се није смело десити, да се устав доноси ван очију правничке јавности и ми нисмо могли ништа друго да урадимо него ово што смо учинили. Окупили смо се у нашем Удружењу и рекли оно што нам налаже правничка савест.

Одмах да кажем, када смо пре неколико дана одлучили да сазовемо овај скуп правника, имали смо сасвим другу намеру, да он протекне у сасвим другачијем амбијенту. Наиме, сматрали смо да је Удружење правника позвано да организује расправу о овом тексту у смислу сучељавања аргумената *pro et contra,* у смислу отворене дискусије о свим важнијим покренутим питањима.

Све друго би било боље, само не један тон. Десило се, да смо данас сви овде говорили у једном тону. Других мишљења, другог акорда у прилог текста устава није било. Ово због тога што актери уставних решења, дакле, уставописци или уставодавци или њихови истомишљеници, једноставно нису дошли на овај скуп и поред тога што су били љубазно и колегијално позвани.

Они носе голготу у свом професионалном бићу, и то је највећа казна која их је могла стићи.

Управо зато што смо желели да се овде сви окупимо, што смо желели да у једном заиста живом и правом дијалогу чујемо различита мишљења и да после тога покушамо да дођемо и до неких тачака разумевања, позвали смо велики број значајних правника, почев од оних који стварају право, па све до оних који га примењују. Они за које се очекивало да ће изнети аргументе у прилог текста устава, као што је већ речено, нису дошли.

Изостала је расправа у смислу супротстављања мишљења, ставова и аргумената. Изостала је, дакле, једна лепа традиција овог Форума да се чују различита мишљења о некој правној појави".[3]

[3] С. Перовић, Побуна права против самовоље факта, "Правни живот", бр. 7-8/1992, стр. 1019-1020.

предило свако уплитање у њихов рад, посебно политичких странака и извршне власти;

4. неприкосновеност личних, грађанских и политичких права и одговарајућа процесна јемства у случају њихове повреде;

5. слобода јавног информисања и право грађана да посредством јавних медија буду објективно, правовремено, истинито и потпуно обавештени. Копаоничка школа природног права изражава забринутост што је одлукама о поништавању локалних избора доведено у питање поверење грађана у рад судова, у правосудни и правни систем у целини.

Изборни поступак мора се најхитније ускладити са светским стандардима и општеприхваћеном демократском процедуром.

Ово је од животног значаја за развој правне државе и заштиту слобода - идеала за које се тако упорно, без икаквих резерви и доследно залаже већ десет година Копаоничка школа природног права.[34]

Треба напоменути да су активности Удружења правника наишле на повољан пријем и одобравање међу правницима у Србији што се нарочито могло запазити у току Саветовања на Копаоничкој школи природног права.

Али било је и другачијих реаговања и оспоравања и то са две супротне стране. Представници једног схватања права замерали су Удружењу да је својим јавним деловањем изашао из оквира који би требало да ограничавају његову активност, док су други, поборници супротног схватања сматрали да Удружење правника није реаговало довољно енергично и упутили су протест и најавили спремност да иступе из чланства Удружења.[35]

[34] Документи, стр. 13-14; Текст Декларације објављен је у листу "Политика" од 18. децембра 1997. године, стр. 13.

[35] Видети писмо објављено у "Нашој борби" од 4. децембра 1996. године, стр. 5.

IV. ОБНАВЉАЊЕ РАДА И ОСНИВАЊЕ УДРУЖЕЊА ПРАВНИКА ЈУГОСЛАВИЈЕ

У протеклом раздобљу обновљен је рад и основано је ново Удружење правника Југославије заједничком акцијом Удружења правника Србије и Удружења правника Југославије.

Они су полазећи од чињенице да је због познатих промењених околности ранији Савез удружења правника престао да делује у смислу Статута СУПЈ и Самоуправног споразума о удруживању у СУПЈ (од 20. новембра 1984. год.), и од тога да су органи Савеза престали да постоје у смислу важећих законских прописа, донели одлуку да наставе међусобну сарадњу и да наставе рад и конституишу Удружење правника Југославије.

После извршених припрема Удружење правника Југославије основано је на конститутивној конференцији која је одржана 22. априла 1994. године у Београду.

На Конференцији су донети нови Статут Удружења правника Југославије, Оријентациони план и програм рада и изабрани су органи Удружења. За председника Удружења је изабран академик *др Слободан Перовић*, професор Правног факултета у Београду, а за чланове Председништва: *Сава Анђелковић*, адво-

кат, члан Адвокатске коморе у Београду; *мр Ђорђије Блажић,* помоћник Министра правде Црне Горе; *Данило Јовановић,* помоћник Генералног директора "Generalexport-a," Београд, члан Директорског борда за финансијске послове; *Винка Јововић,* новинарка, уредница у Телевизији Црне Горе; *мр Лепосава Карамарковић,* судија Врховног суда Србије; *др Станко Марић,* секретар Скупштине општине Подгорица; *др Сефер Међедовић,* адвокат из Берана; *др Добросав Митровић,* професор Факултета политичких наука у Београду; *др Миодраг Орлић,* професор Правног факултета у Београду, председник Удружења правника Србије; *Драган Радиновић,* помоћник Министра трговине Црне Горе, председник Удружења правника Црне Горе; *др Драган Радоњић,* професор Правног факултета у Подгорици и *др Драгољуб Стојановић,* професор Правног факултета у Крагујевцу.

За Генералног секретара Удружења изабран је *др Стеван Лилић,* професор Правног факултета у Београду, а за чланове Надзорног одбора, *мр Бранислав Пајовић,* председник Општинског суда у Шапцу, *Душан Ђорђевић,* заменик Окружног јавног тужиоца у Шапцу и *Невен Тошовић,* секретар у Општини Подгорица.

V. ОРГАНИЗАЦИОНО ШИРЕЊЕ И СРЕЋИВАЊЕ УДРУЖЕЊА ПРАВНИКА СРБИЈЕ

а) Оснивање и обнављање рада друштава правника

Удружење правника настојало је у складу са својом улогом и задацима да све више проширује своју делатност и да њоме обухвати све већи број правника у Србији. Може се слободно рећи да су у томе постигнути запажени резултати јер је у разноврсним активностима - саветовањима, предавањима, радом у часопису, курсевима за припремање правосудног испита учествовало чланство из свих области правничке струке. Посебно треба споменути скупове у оквиру Копаоничке школе природног права који су добили изглед правих конгреса и на којима у последње време учествује више од 2.500 правника годишње из Србије и Црне Горе.

Користећи се замахом који је проистекао из поменутих активности и обновом поверења у рад и у смисао правничког деловања који се осетио међу правницима у Србији, Удружење је улагало труд да обнови и подстакне рад правника у унутрашњости Србије и да оснује нове организационе облике деловања који су